

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ**

**“Η Δωδεκάνησος στην οικονομία της Ελλάδας.
Πολιτικές και αποτελέσματα”**

**Ομιλία του Περιφερειάρχη Νοτίου Αιγαίου, Γιώργου Χατζημάρκου, στη Βουλή
των Ελλήνων στις 2 Μαρτίου 2016
στο πλαίσιο των εκδηλώσεων της Ενσωμάτωσης**

Κυρίες και Κύριοι,

Στη μακρά πορεία της ενσωμάτωσης της Δωδεκάνησου με τον εθνικό κορμό, που είχε διάρκεια μεγαλύτερη από 640 χρόνια, ολόκληρο το Δωδεκανησιακό νησιωτικό σύμπλεγμα πέρασε από εξαιρετικά ιδιαίτερες συνθήκες, πολιτικές και οικονομικές, που άλλοτε ήταν στη σωστή κατεύθυνση θωράκισης των νησιών μας και άλλοτε συντελούσαν στην αποδυνάμωσή τους, με ότι αυτό συνεπαγόταν για τις εθνικές υποθέσεις, την εξωτερική πολιτική και την διεθνή θέση και υπόσταση της χώρας.

Στα πρώτα μεταπελευθερωτικά χρόνια η Δωδεκάνησος, ως ακροτελεύτιος εδαφικός χώρος του κράτους Ελλάς, έχει ιδιαίτερη μεταχείριση από τις Ελληνικές Κυβερνήσεις, δεδομένου ότι υπήρξε αδήριτη ανάγκη για την ανασυγκρότηση και αναδιάρθρωση της Δωδεκανησιακής οικονομίας, που εμαστίζετο κυριολεκτικά από την ανεργία και την συνεχή μετανάστευση των κατοίκων της, κυρίως προς τις νέες χώρες, επειδή υπήρχε υπολειμτικότητα όλων των παραγωγικών τομέων και κλάδων της οικονομίας της. Έτσι κατέστη απαραίτητο να εφαρμοστεί το **ειδικό δασμολογικό καθεστώς** που είχε καθιερώσει η Ιταλική διοίκηση στις 16/4/1938 με το διάταγμα 131 περί Τελωνειακού Δασμολογίου.

Με απόφαση της Ελληνικής Στρατιωτικής Διοίκησης που κυρώθηκε με το ΛΔ (34^ο) ψήφισμα (ΦΕΚ 262/Α/1947) και στη συνέχεια των αποφάσεων της Γενικής Διοίκησης Δωδεκανήσου υπ. αριθμ. 29040/1948 και 21442/49 καθώς αυτές ενσωματώθηκαν σε ενιαίο κείμενο με την 19459 απόφαση της 18^{ης} Ιουνίου 1956 της τότε Νομαρχίας Δωδεκανήσου.

Η εισαγωγή του συγκεκριμένου ειδικού δασμολογίου που εφαρμόστηκε για τη Δωδεκάνησο απέτελεσε μοχλό ανάπτυξης της περιοχής, με ρυθμούς μάλιστα, πολύ μεγαλύτερους από αυτούς που είχαν βιώσει οι άλλες περιοχές της χώρας, νησιωτικές

ή ηπειρωτικές και παράλληλα συνιστούσε ένα κορυφαίο μέτρο περιφερειακής ανάπτυξης, αφού όλες οι επενδυτικές προσπάθειες, οι επαγγελματικές τάξεις και σύμπασα η κοινωνική διαστρωμάτωση της Δωδεκανήσου άρχισε να ωφελείται παράγοντας πλούτο, εξακοντίζοντας στα μέσα περίπου της δεκαετίας του '60 την ανεργία στον αριθμό μηδέν, την δε μετανάστευση κατέστησε μια απλή πτυχή της σύγχρονης ιστορίας της.

Κυρίες και Κύριοι,

Η Δωδεκάνησος δεν έχει μόνο ειδικό δασμολογικό καθεστώς που εκπνέει μαζί με την εφαρμογή την συμφωνιών ένταξης της Ελλάδος στις Ευρωπαϊκές κοινότητες την 1-1-1981 αλλά και **προνόμια φορολογικά και πιστοδοτικά**, παράγοντες που δημιούργησαν μια διαφορετική δημοσιονομική κατάσταση και ανέβασαν το επίπεδο της οικονομικής ευμάρειας των κατοίκων της. Ο Μεταξικός Α.Ν. 660/37 που θεσπίζει τον φόρο κύκλου εργασιών επειδή εκδόθηκε πριν την απελευθέρωση και την ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου στη μητέρα Ελλάδα, με αποτέλεσμα δεν ίσχυσε καθ όλη την διάρκεια της επιβολής του στα νησιά της Δωδεκανήσου όπως δεν ίσχυσε ο φόρος πολυτελείας ο φόρος χαρτοσήμου και άλλοι μικρότεροι φόροι από τους οποίους η Δωδεκανησιακή οικονομία απαλλάχθηκε.

Το τρίπτυχο που στηρίχθηκε το θαύμα της Δωδεκανησιακής οικονομίας ήταν εκτός από το «φιλόπονον και το εργατικόν» των κατοίκων της ήταν α) Το ειδικό δασμολόγιο β) η ισχύουσα φορολογία και γ) οι πιστοδοτικές διευκολύνσεις του τραπεζικού συστήματος. Όλα αυτά όμως είχαν ένα τέλος είτε ως ευεργετικές διατάξεις είτε ως προνομιακοί νόμοι με την επιβολή από 1^{ης} Ιανουαρίου 1987 στα νησιά και την ηπειρωτική χώρα την κατά Ευρωπαϊκή επιταγή θέσπιση και ισχύ του φόρου προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.).

Ύστερα από διαρκή διεκδίκηση και αγώνες για την επίτευξη **της μείωσης των συντελεστών ΦΠΑ**, τόσο από τους πολιτειακούς παράγοντες της Δωδεκανήσου όσο και τις επαγγελματικές τάξεις με επικεφαλής το Επιμελητήριο Δωδεκανήσου και τους εμπορικούς συλλόγους ο ΦΠΑ θεσπίζεται μειωμένος κατά 30% για αγαθά και υπηρεσίες όπως αυτό προβλεπόταν από το άρθρο 17 του Ν. 1642/1986, και σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 2 του Ν. 1676/1986 και του άρθρου 8 του Ν. 1881/1991 η θέσπιση των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ επεκτάθηκε στο νησί της Σαμοθράκης του Νομού Έβρου, ως επίσης και στα υπόλοιπα νησιά των νομών του Ανατολικού Αιγαίου, Λέσβου, Χίου και Σάμου.

Παρά τους αγώνες και την καθολική αντίδραση των νησιωτών για την κατάργηση των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ είναι εμφανές σήμερα ότι είναι ένα μέτρο που δεν επιφέρει κάποιο θετικό αποτέλεσμα ούτε στην δοκιμαζόμενη οικονομία των νησιών αλλά και κατ επέκταση ούτε στην ίδια την εθνική οικονομία. Η κατάργηση της μείωσης των συντελεστών ΦΠΑ εξ άλλου αποτελεί και συνταγματική εκτροπή καθόσον αυτό έρχεται σε αντίθεση με την παράγραφο 4 του άρθρου 101 του ισχύοντος Συντάγματος βάσει του οποίου, « Ο κοινός νομοθέτης και η διοίκηση όταν δρουν κανονιστικά υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ μεριμνώντας για την ανάπτυξή τους».

Είναι δε αξιοσημείωτο ότι διέλαθε της προσοχής της κεντρικής Κυβέρνησης αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης το πλήθος μελετών και γνωματεύσεων που έχουν εκπονηθεί για αυτό το κεφαλαιώδες ζήτημα για το οποίο απλά παραθέτω ένα μικρό απόσπασμα του καθηγητή Π. Δ. Δαγτόγλου που σε γνωμάτευσή του για λογαριασμό του Επιμελητηρίου Δωδεκανήσου το 1983 αναφέρει : « Ο μειωμένος για την Δωδεκανήσο συντελεστής ΦΠΑ δεν αποτελεί ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ εις βάρος εισαγομένων και εις όφελος εγχωρίων προϊόντων ούτε είναι ασυμβίβαστος με την ανταγωνιστική ουδετερότητα του ΦΠΑ, ούτε τέλος θίγει τους ιδίους πόρους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων».

Οι πρόσφατες δηλώσεις Υπουργών και Βουλευτών της κυβερνητικής πλειοψηφίας φαίνεται ότι αναγνωρίζουν την αναποτελεσματικότητα και την ανεπάρκεια του μέτρου και κατά συνέπεια έστω και εκ των υστέρων θα πρέπει να φροντίσουν όλοι οι πολιτειακοί παράγοντες και ιδιαιτέρως η Κυβέρνηση να διορθώσει την μεγάλη αδικία και να θεραπεύσει την ανισότητα που δημιουργήθηκε προς τους νησιώτες της ακριτικής Δωδεκανήσου.

Η δε Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ή και το ΔΝΤ, πρέπει να συμπράξουν προς αυτή την κατεύθυνση γιατί αυτό είναι και προς το συμφέρον της Ευρώπης. Σε ανάλογη δε προσπάθεια καταργήσεως όχι των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ αλλά του ειδικού δασμολογίου της Δωδεκανήσου από τις Ελληνικές κυβερνήσεις του 1960-61 οι Δωδεκανήσιοι Βουλευτές Στέλιος Κωτιάδης της συμπολίτευσης και Γιάννης Ζίγδης της αντιπολίτευσης, σκληροί πολιτικοί αντίπαλοι εκείνης της εποχής, υπεραμύνθηκαν με κοινά επιχειρήματα και σύνεση **την μη εξομοίωση** του φορολογικού καθεστώτος της Δωδεκανήσου, με τέτοιο τρόπο, που ο πρώην Πρωθυπουργός της χώρας αείμνηστος Παναγιώτης Κανελλόπουλος, (Αντιπρόεδρος τότε της κυβέρνησης Κ. Καραμανλή) κατέληξε στην αγόρευσή του στη συνεδρίαση της Βουλής των Ελλήνων της 14ης Μαρτίου του 1960 όπως αναφέρεται στα ίδια πρακτικά της Βουλής ως εξής: 'Είμαι βέβαιος κύριοι συνάδελφοι, ότι οι υψηλόφρονες κάτοικοι της Δωδεκανήσου θα εκτιμήσουν την στάση αυτήν. Επί τη βάσει των μέχρι τούδε δεδομένων αποδεικνύεται ότι την έχουν ήδη εκτιμήσει μη παρασυρθέντες εις διαμαρτυρίας ομαδικώς, αλλά και έτι περαιτέρω θα εκτιμήσουν και έτι εντονώτερον μετά την ανάγνωσιν της αγορεύσεως του κ. Κωτιάδη, θα εκτιμήσουν την στάση αυτήν και θα δουν ποια είναι **η αληθής αποστολή του Έλληнос Πολιτικού**'

Ένα μεγάλο ζήτημα που ταλάνισε για πολλές δεκαετίες την πολιτικοοικονομική ζωή της Δωδεκανήσου υπήρξε **η περιουσία των Δωδεκανησίων** μετά το πέρας της Ιταλικής κατοχής. Ο λόγος υπήρξε η βίαιη και παράνομη ιδιοποίηση της περιουσίας του Δωδεκανησιακού λαού από το Ιταλικό Δημόσιο. Όταν έλαβε χώρα η σύναψη της συμφωνίας ειρήνης των Παρισίων μετά το τέλος του Β` Παγκοσμίου Πολέμου οι σύμμαχοι αποφάσισαν να αποδώσουν την ακίνητη περιουσία του Ιταλικού Δημοσίου κατά διαδοχή στο Ελληνικό Δημόσιο. Το θέμα όμως που εγείρετο τότε ήταν κατά πόσο η επί 33 χρόνια Ιταλική κατοχή οικειοποιήθηκε μια μεγάλη κατηγορία αγρών και αστικών ακινήτων του νεοσύστατου Κτηματολογίου για λογαριασμό του Ιταλικού Δημοσίου ύστερα μάλιστα από συνεχή κυβερνητικά διατάγματα του 1923, 1924 και 1925 που εξέδωσε χωρίς φειδώ η φασιστική Ιταλία.

Το μέγα αυτό ζήτημα απαντήθηκε μερικώς από την Ελληνική κυβέρνηση του 1952 η οποία προέβη στη σύσταση με τον Ν. 2100 της 28^{ης} Απριλίου 1952 του «Οργανισμού Ακίνητης Περιουσίας του Δημοσίου εν Δωδεκανήσω-ΟΔΑΠΔΔ» με κύριο σκοπό την διοίκηση και διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων του Οργανισμού με την μορφή της εκποίησης, της διάθεσης ή και της τουριστικής/εμπορικής εκμετάλλευσης.

Ο Οργανισμός Ακίνητης Περιουσίας του Δημοσίου μπορούσε βάσει των διατάξεων του νόμου που τον ίδρυσε να χρηματοδοτήσει από τα έσοδά του σειρά έργων, ενώ ταυτόχρονα αποτελούσε και εγγύηση για τους κατοίκους του νησιωτικού συμπλέγματος η ύπαρξή του διότι πέρα από την οικονομοτεχνική πλευρά υπήρχε και η πτυχή της συναισθηματικής αξίας για τους κατοίκους. Για τη λειτουργία του συγκεκριμένου Οργανισμού από το 1952 μέχρι το 1973 εξεδόθησαν πληθώρα νομοθετικών διατάξεων με πράξεις Υπουργικών Συμβουλίων, με Βασιλικά Διατάγματα, με αναγκαστικούς νόμους αλλά και με απλές αποφάσεις των Υπουργών οικονομικών προκειμένου να ρυθμίσουν την καλύτερη λειτουργία του Οργανισμού που προσέφερε στους κατοίκους την δημιουργία έργων υποδομής όπως σχολεία, παιδικοί σταθμοί και άλλα.

Η κατάργηση του Οργανισμού με το Νομοθετικό Διάταγμα 195/1973 επέφερε την δυνατότητα όπως, όλη η κινητή και ακίνητη περιουσία του Οργανισμού να περιέλθει αυτοδίκαια στην κυριότητα του Ελληνικού Δημοσίου και μάλιστα υπό την διαχείριση και πλήρη εποπτεία του Υπουργείου οικονομικών. Πρέπει να επισημάνουμε εδώ ως άξιο λόγου ότι πολλά από τα κτήρια που παρέλαβε η Ελλάδα μετά την απελευθέρωση είχαν υποστεί τεράστιες ζημιές και το Ελληνικό Δημόσιο βρισκόταν μπροστά σε προβλήματα μετατροπής κτηρίων που είχαν χρησιμοποιηθεί στον πόλεμο για στρατιωτικούς σκοπούς ενώ κατά την διάρκεια της ειρήνης θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για πολιτικούς σκοπούς.

Τέλος στο βιβλίο «Η Δωδεκανησιακή Οικονομία από της απελευθέρωσης της Δωδεκανήσου 1947-1989» του συμπολίτη μας Κυριάκου Ι. Φίνα που βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών το 1990 αναφέρεται ότι:

«Το σύνολο των Δημόσιων κτηρίων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που χρησιμοποιήθηκαν για τη στέγαση των Δημόσιων Υπηρεσιών, τα οποία παρέλαβε το Ελληνικό Δημόσιο ανέρχονται σε 1847 εκ των οποίων 965 στη Ρόδο, 601 στη Κω 246 στη Λέρο και τα υπόλοιπα 35 διασπαρμένα σε άλλα νησιά. Τα περισσότερα από τα κτήρια αυτά ανακαινίστηκαν για σκοπούς τουριστικούς, αλλά και για σκοπούς κοινωνικής πρόνοιας. Η περιουσία δε των Δωδεκανησίων υπολογιζόταν περίπου σε πεντακόσιες χιλιάδες στρέμματα (500.000) στη Ρόδο, περίπου εξήντα χιλιάδες στρέμματα (60.000) στη Κω και περίπου χίλια πεντακόσια στρέμματα (1.500) στη Λέρο.

Σήμερα εξαιρουμένων των δημοσίων κτημάτων που είναι δεσμευμένα από την Αρχαιολογική Υπηρεσία, από την Διεύθυνση Δασών και την Εταιρεία Τουριστικών Ακινήτων υπολογίζεται βάσει εκτιμήσεως της ίδια της Εφορίας Δημοσίων Κτημάτων

σε περίπου τριάντα χιλιάδες ακίνητα (30.000) από τα οποία καταγεγραμμένα υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου είναι περίπου είκοσι χιλιάδες (20.000).

Τέλος με το Νομοθετικό Διάταγμα 719/1977 δινόταν η δυνατότητα εξαγοράς και απόδοσης δημοσίων κτημάτων, όπου βάσει αυτής της διαδικασίας παραχωρήθηκαν με εξαγορά περισσότερα από 4.000 ακίνητα.

Σε αυτό το σημείο, οφείλουμε για λόγους αποκατάστασης της ιστορικής αληθείας, να σημειώσουμε πως η Ελληνική πολιτεία αντιμετώπισε διαχρονικά και σταθερά την περιουσία του Ελληνικού Δημοσίου στη Δωδεκάνησο με ιδιαίτερες ρυθμίσεις που στο σύνολο τους αναγνώριζαν το γεγονός πως η περιουσία αυτή ήταν στην ουσία ιδιωτική περιουσία των Δωδεκανησίων που τους αφαιρέθηκε βίαια από τον Ιταλό κατακτητή.

Για αυτό τον λόγο θεσμοθετήθηκε και η διαδικασία απόδοσης του 75% των εσόδων από την εκποίηση, αξιοποίηση ή μίσθωση των ακινήτων αυτών στην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση της Δωδεκανήσου για την εκτέλεση έργων κοινής ωφελείας.

Αυτό ίσχυσε έως και το έτος 2011, οπότε και με τρόπο δόλιο, το Ελληνικό Δημόσιο κατήργησε την απόδοση των ανωτέρω εσόδων, μέσω της κατάργησης της Κτηματικής Εταιρείας του Δημοσίου, που είχε ιδρυθεί με τον ν. 973/1979, δια της συγχωνεύσεως της με την ΕΤΑΔ Α.Ε. που εν τω μεταξύ ίδρυσε με τον ν. 4002/2011. Αυτή η περιουσία, σήμερα βρίσκεται ουσιαστικά στην διάθεση του ΤΑΙΠΕΔ, με τρόπο που παραχαράσσει την ιστορία και παραβιάζει κατάφωρα κάθε έννοια δικαίου αλλά και δικαιώματος των Δωδεκανησίων.

Έχοντας πλήρη επίγνωση του χώρου στον οποίο σήμερα βρισκόμαστε, αλλά και πλήρη αντίληψη του ιστορικού δικαίου του Δωδεκανησιακού λαού, θα μου επιτρέψετε να αποδώσω σε αυτή την περιουσία του Ελληνικού Δημοσίου τον τίτλο που πραγματικά την περιγράφει και αυτός είναι : **η 'φερόμενη' ως περιουσία του Ελληνικού Δημοσίου.**

Η Δωδεκάνησος στην μακραίωνη διαδρομή της αλλά και στις τελευταίες δεκαετίες γνώρισε περιόδους ακμής και παρακμής, ακτινοβολίας και ταπεινώσεων, ευμάρειας και φυσικών καταστροφών· ποτέ της όμως δεν λύγισε στις αντιξοότητες και τα προβλήματα στα οποία αντέταξε εργατικότητα, φρόνηση και φιλοπατρία.

Στη σημερινή μεταβατική εποχή, η Δωδεκάνησος επέδειξε και θα επιδείξει στο μέλλον επινοητικότητα, φιλοτιμία, γενναιότητα και ανθρωπισμό, δικαιώνοντας την πεποίθηση ότι μπορεί να κατέχει μικρά κομμάτια γης, αλλά ταυτόχρονα κατέχει μεγάλα και ένδοξα στοιχεία προσφοράς στις καρδιές των ανθρώπων όντας κομμάτι μιας σπουδαίας, ανυπέβλητης και ένδοξης πατρίδας, της Ελληνικής.

